

Erken Çocukluk Gelişimi Hizmetlerinin Şiddetli Çatışmayı Önlemeye ve Barışın Sürdürülmesine Katkıları

Bu yayının amacı; (1) Erken Çocukluk Gelişimi (EÇG) hizmetleri yeterli olmadığında ortaya çıkan toplumsal riskleri aktarmak, (2) EÇG hizmetlerinin sosyal uyumu, eşitliği ve ekonomik verimliliği artırarak barışın sürdürülmesine verdiği katkıyı ortaya koymaktır.

Şiddet içeren çatışma ve toplumsal travmaların tekrar ettiği bir dönemde, şiddet döngülerini sona erdiren, sürdürülebilir kalkınma ve sosyal uyum için güçlü temeller oluşturan ve "barış kültürünü"¹ teşvik eden uzun vadeli çözümlere yatırım yapmak hayati önem taşımaktadır. Birleşmiş Milletler'in (BM) yakın zamanda yayınladığı Barış ve Güvenlik raporları² ve 'Sürdürülebilir Barış' Kararı³, tüm BM kuruluşlarını barışın sürdürülmesine katkıda bulunmaya çağırılmaktadır. Her ne kadar uluslararası camia, sosyal hizmetlerin barış ve istikrarı¹⁰ yeniden inşa etmeye katkıda bulunabileceğini kabul etse de, EÇG hizmetlerinin şiddetin önlenmesini ve barışın inşasını nasıl destekleyebileceği konusundaki bilgi hala sınırlıdır.

1 ERKEN ÇOCUKLUK GELİŞİMİ HİZMETLERİNİN YOKSUNLUĞUNDAN KAYNAKLANAN RİSKLİ DURUMLAR

Erken çocukluk yıllarında toksik stres ve yetersiz beslenme, olumsuz psikolojik süreçler ve kişilerarası ilişkiler, ve yetişkinlikte ekonomik üretkenliğin azalmasıyla doğrudan ilişkilidir. Bu olumsuz etkiler toplumda sosyal ve ekonomik risk öğelerini artırmaktadır.

2 ERKEN ÇOCUKLUK GELİŞİMİ HİZMETLERİNİN FAYDALARI

2a. EÇG hizmetleri bireyler ve çatışan gruplar arasında **sosyal bütünleşmeyi** teşvik edebilir, devlet kuruluşları ve toplumun bileşenleri arasındaki **güveni** artırabilir.

2b. EÇG hizmetleri **eşitlik** ve **ekonomik üretkenliği** destekleyebilir.

© RADEK PROCYK, DREAMSTIME.COM

TERİMLER ve TANIMLARI:

- **BARIŞI SÜRDÜRME:** "Çatışmanın ortaya çıkma, devam etme ve yeniden belirmesini önleme, temel sebeplerini ele alma, düşmanca düşünce ve davranışları sona erdirmeye, ulusal uzlaşma kültürünü sağlama ve iyileştirme, yeniden yapılanma ve kalkınma yönünde ilerleme"³.
- **ERKEN ÇOCUKLUK GELİŞİMİ (EÇG):** Doğum öncesi dönemden 8 yaşa kadar yaşanan zihinsel ve fiziksel gelişim.
 - Destekleyici bakımı kapsayan EÇG, sağlık, beslenme, güvenlik, bakım ve erken öğrenmeyi sağlamaya yönelik çok sektörlü bir yaklaşımdır⁴.
 - EÇG hizmetleri çocuğun bulunduğu çevredeki ihtiyaçlarına ve yaşına bağlı olmalıdır. EÇG hizmetlerine örnekler: gebelik sırasındaki sağlık müdahaleleri, aile-çocuk ev ziyaretleri, okul öncesi programlar, baba katılımını artıran müdahaleler.
- **SAVUNMASIZ ÇOCUKLAR:** Yoksulluk, çatışma, aile içi şiddet veya eşitsizliklere maruz kalmış, göçmen veya mülteci; yetim veya evlatlık ve kısıtlı kaynakları olan bakım verenlere sahip engelli çocuklar dahil olmak üzere, önlenemez çevresel etkiler sebebiyle gelişim potansiyellerine ulaşamama riski altında olan tüm çocuklar.

TOKSİK STRESS: Koruyucu ilişkilerin yokluğunda, kuvvetli, sıklıkla ve uzun süreli yaşanan zorluklar⁵.

Erken Çocuklukta Toksik Stres ve Yetersiz Beslenmeden Dolayı Oluşan Toplumsal Risk Faktörleri

Yaşamın ilk yıllarında maruz kalınan toksik stres veya yetersiz beslenme çocuğun beyin gelişimini olumsuz etkiler. Engellenen beyin gelişimi, çocuğun olumsuz psikolojik süreçler yaşaması ve kişilerarası ilişkilerinin etkilenmesi, okul çağında yetersiz öğrenmesi ve yetişkinlikte daha düşük ücret kazanmasıyla sonuçlanır. Dünyanın dört bir yanındaki milyonlarca bebek ve küçük çocuk, gelişimleri için en kritik yıllarını gelişimlerini desteklemeyen ortamlarda, yani gelişimsel potansiyellerine ulaşmadan geçirmektedir.⁴ EÇG hizmetlerine yeterince önem verilmediğinde ve yatırım yapılmadığında, toplumlar bazı kritik sosyal ve ekonomik risklerle karşı karşıya kalabilir.

©UNICEF/TURKEY/2017/ERGEN

TOKSİK STRES VE YETERSİZ BESLENME

Erken yıllarda (eşitsiz durumlar, çatışma, aile içi şiddet gibi sebeplerden dolayı) yaşanan toksik stres ve/veya yetersiz beslenme, çocuğun aşağıdaki alanlarda ciddi şekilde zarar görmesine neden olur:

- Hormonal ve stres tepki sistemleri
- Bakım veren ile bağ kurma ve bağlanması
- Psiko-sosyal ve duygusal gelişimi
- Bilişsel gelişimi
- Fiziksel sağlık ve beklenen yaşam süresi

YOL AÇABİLİR.

BİREYSEL / KİŞİLERARASI RİSK FAKTÖRLERİ

Şiddet içeren davranışlar da dâhil olmak üzere zarar veren psikolojik süreçler ve kişiler arası ilişkiler

Devam etmekte olan sinirbilim ve epigenetik araştırmaları, toksik stresin çocukta şu durumların gelişme riskini ciddi oranda arttırdığını ortaya koymaktadır: Stres ve duygu düzenleme sistemlerinin bozulması, psikiyatrik semptomlar (travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, kaygı vb.), saldırganlık ve şiddet davranışları göstermesi, madde bağımlılığı geliştirmesi ve yetişkinlikte zarar veren ilişkiler.^(a) *(Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 1.5, 3.4, 3.5, 4.7, 16.1, 16.2 sayılı kazanımları engeller)*

Yetersiz öğrenme ve ekonomik üretkenliğin azalması
Erken çocuklukta edinilen gelişimsel altyapı bireyin yaşamı boyunca edineceği becerilerin temelini oluşturur. Bu nedenle, çocuklukta sağlık ve gelişim kapasitesini olumsuz etkileyen faktörler ileri yıllarda bireylerin okullaşma ve istihdam potansiyelini ciddi biçimde etkileyerek ekonomik verimliliğin ve refahın azalmasına neden olur.^(b) *(Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 1.2, 4.4, 4.6, 8.5, 8.6, 10.1 sayılı kazanımları engeller)*

TOPLUMSAL RİSKLER

- Çeşitli gruplar ve cinsiyetler arasında ciddi oranda artan **eşitsizlikler**⁽⁵⁾ *(Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 4.5, 4.7, 5, 10.2, 10.3 sayılı kazanımları engeller)*
- Suç oranlarının artması⁽⁶⁾ *(Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 5.2, 16.1, 16.2 sayılı kazanımları engeller)*
- Kuşaklararası **şiddet döngüsü**⁽⁷⁾ *(Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 5.2, 16.1, 16.2 sayılı kazanımları engeller)*
- Gayri safi yurtiçi gelirin azalması⁽⁸⁾ *(Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 8.1, 10.1 sayılı kazanımları engeller)*
- Daha yüksek **işsizlik oranları**⁽⁹⁾ *(Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 8.5, 8.6 sayılı kazanımları engeller)*
- Kuşaklararası **yoksulluk döngüsü**⁽¹⁰⁾ *(Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 1.1, 1.2, 10.1) sayılı kazanımları engeller)*
- Sağlık hizmetleri, eğitim, adli ceza sistemi, çocuk koruma hizmetleri ve kamu yardımı **masraflarının yükselmesi**⁽¹¹⁾
- **Güvenin azalması**⁽¹²⁾

(a) Leckman, J. F., Panter-Brick, C., and Salah, R., eds., ch. 5, 7 and 11 in Pathways to Peace: The transformative power of children and families, MIT Press, Cambridge, Mass., 2014.

(b) Leckman, J.F., et al., ch. 5, 7 and 11 in Pathways to Peace; The 2016 Lancet Early Childhood Development Series, The Lancet, October 2016, retrieved from World Health Organization, <www.who.int/maternal_child_adolescent/documents/ecd-lancet-exec-summary-en.pdf?ua=1>; Heckman, J. J., 'Skill Formation and the Economics of Investing in Disadvantaged Children', Science, vol. 312, no. 5782, 30 June 2006, pp. 1900-1902.

(c) Irwin, L. G., Siddiqi, A., and Hertzman, C., Early Child Development: A powerful equalizer – Final report for the World Health Organization's Commission on the Social Determinants of Health, Human Early Learning Partnership, Vancouver, June 2007; Heckman, J. J., 'The Economics of Inequality: The value of early childhood education', American Educator, vol. 35, no. 1, Spring 2011, p. 31.

(d) Economic Opportunity Initiative, The Link Between Early Childhood Education and Crime and Violence Reduction, July 2002, retrieved from <www.eoionline.org/wp/wp-content/uploads/early-learning/ELLinkCrimeReduction-Jul02.pdf>.

(e) See, for example: Widom, C. S., 'The Cycle of Violence', Science, vol. 244, no. 4901, April 1989, p. 160.

(f) Hoddinott, J., et al., 'Effect of a Nutrition Intervention During Early Childhood on Economic Productivity in Guatemalan Adults', The Lancet, vol. 371, no. 9610, February 2008, pp. 411-416; Schweinhart, L.J., The High/Scope Perry Preschool Study Through Age 40: Summary, conclusions, and frequently asked questions, High/Scope Educational Research Foundation, Ypsilanti, Mich., 2004; Gertler, P., et al., 'Labor Market Returns to Early Childhood Stimulation: A 20-year followup to an experimental intervention in Jamaica', National Bureau of Economic Research Working Paper No. 19185.

(g) Schweinhart, L.J., The High/Scope Perry Preschool Study Through Age 40(h) Engle, P. L., et al., 'Strategies to Avoid the Loss of Developmental Potential in More Than 200 Million Children in the Developing World', The Lancet, vol. 369, no. 9557, January 2007, pp. 229-242.

(i) See, for example: Campbell, F., et al., 'Early Childhood Investments Substantially Boost Adult Health', Science, vol. 343, no. 6178, 28 March 2014, pp. 1478-1485; Eckenrode, J., et al., 'Preventing Child Abuse and Neglect with a Program of Nurse Home Visitation: The limiting effects of domestic violence', JAMA, vol. 284, no. 11, 20 September 2000, pp. 1385-1391; Rolnick, A., and Grunewald, R., 'Early Childhood Development: Economic development with a high public return', The Region, vol. 17, no. 4, March 2003, pp. 6-12.

(j) Leckman, J.F., et al., ch. 3 and 7 in Pathways to Peace.

2a

EÇG Hizmetleri Yatay ve Dikey Sosyal Uyumunu Artırır

EÇG hizmetleri, çocuklarda ve bakım verenlerde psikolojik dayanıklılığı güçlendirir ve olumlu sosyal davranışları geliştirir. EÇG hizmetleri, çatışma içerisinde olan sosyokültürel, etnik veya dini grupları ortak hedefler doğrultusunda birleştirmeye yönelik sosyal platformlar olarak da kullanılabilir. Buna ek olarak, bu EÇG hizmetlerinin devlet tarafından verilmesi, toplum ve devlet arasında köprü oluşmasını sağlar.

YATAY SOSYAL UYUM

Bireyler arası ilişkiler

- Sağlık, beslenme, çocuk koruma ve erken öğrenmeyi kapsayan kaliteli EÇ hizmetleri sağlıklı erken çocukluk gelişimini teşvik ederek şunları yapabilir:
 - Kişiyi **içsel psikolojik dayanıklılık kazandırarak** yaşam boyu maruz kalabileceği toksik strese karşı bir tampon oluşturur ve ruh sağlığını iyileştirir (travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve kaygı belirtilerini azaltmak da dahil); sağlıklı ve sorumluluk sahibi bir şekilde kişilerarası ilişkiler kurmayı sağlar.⁶ (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 1.5, 3.4*)
 - **Olumlu sosyal davranışları, güveni ve sağlıklı sosyal etkileşimleri destekler.**⁸ (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 4.2, 4.7*)
 - Gençlik yıllarında ve yetişkinlikte **şiddet içeren ve topluma zararlı davranışları** (şiddet suçlarından tutuklanmalar da dâhil olmak üzere) **azaltır.**⁷ (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 16.1, 16.2*)

Gruplar arası uyum (gruplar arası ilişkiler)

- Eşitlikçi EÇG hizmetleri ve aile destek oluşumları, gruplar arası gerginlikler yaşanan bölgelerde sosyal sermayenin oluşmasını sağlar; çatışma içinde olan gruplardaki ebeveynleri, çocuklarının refahı ortak hedefinde birleştirebilir.⁹ (Örneğin, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde, Fildişi Sahilleri'nde ve Uganda'da başarıyla uygulanan EÇG hizmetlerine bakınız.)⁸ (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 4.7, 10.2, 10.3*)

DİKEY SOSYAL UYUM

DİKEY SOSYAL UYUM–Bireyler/gruplar ve bunların yönetim organları arasındaki ilişkiler (Dikey uyum)

- Kaliteli ve eşitlikçi EÇG hizmetlerinin devlet tarafından verilmesi, toplum üyeleri ve devlet arasındaki güvenin güçlenmesini sağlar.¹⁰ (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 10, 16.6*)

2b

EÇG Hizmetleri Eşitliği ve Ekonomik Verimliliği Artırır

Evrensel erken çocukluk hizmetleri, savunmasız çocukların ve ailelerin gelişimsel potansiyellerine ulaşmalarına yardımcı olarak eşitsizlikleri azaltabilir ve sürdürülebilir ekonomik üretkenliği destekleyebilir.

Çocuk ve ailelerin beşeri sermayesinin artması

- Erken çocukluk gelişimine yapılan yatırımlar, savunmasız çocukların gelişimlerinin olması gerektiği düzeyde sağlanmasına yardımcı olur. Böylece, EÇG çocukların zihinsel ve fiziksel sağlık, eğitim ve istihdamda yüksek seviyelere ulaşmalarını ve yetişkinlik dönemlerinde %46'ya varan oranda daha fazla gelir elde etmelerini sağlayabilir.¹¹ Buna ek olarak, iki kuşağı kapsayan EÇG programları, bakım verenin eğitim, istihdam, gelir düzeyini geliştirmesine ve güçlenmesine destek olarak hem çocuğun hem de bakım verenin oluşturduğu beşeri sermayenin gelişmesini sağlayabilir.¹⁶ (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 1.2, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.6, 8.5, 8.6, 10.1*)

Ekonomik ve eğitimdeki eşitsizliklerin azaltılması

- Toplumsal grup ve cinsiyet ayrımı yapmaksızın evrensel EÇG hizmetleri sunmak ekonomik ve eğitimdeki eşitsizlikleri¹² önemli ölçüde azaltabilir. Böylece şiddet içeren çatışmaların yaşanma riski de azalır.¹³ (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.6, 10*)

Maliyet açısından etkili programlar

- Yapılan fayda-maliyet analizleri istikrarlı biçimde erken çocukluk gelişimine yapılan yatırımların 1 dolar başına sağladığı 18 dolarlık toplumsal faydayla "bir ülkenin yapabileceği en güçlü yatırım" olduğunu göstermektedir.¹⁴ Bahsedilen toplumsal fayda, 2014 yılında yalnızca Doğu Asya ve Pasifik ülkelerinde ekonomiye tahmini 206 milyar dolarlık maliyeti olduğu hesaplanan, çocuğa yönelik şiddeti azaltmayı da kapsamaktadır.¹⁵ (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 1.2, 8.1, 10.1, 16.2*)

Sürdürülebilir ekonomik verimlilik

- Yoksulluk ve dezavantaj döngüsünün kırılması, gelecek nesillerin ekonomik üretkenliği ve sosyal hareketliliği için fırsat sağlar. (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 1.2, 10.1*)

Politika Önerileri

Barışla alakalı EÇG politikaları aşağıdakileri içermelidir:

- En savunmasız ve dışlanmış çocuklara ulaşan ve cinsiyet ayrımı yapmayan, **evrensel EÇG hizmeti**. (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 3.2, 3.4, 4.2, 4.7, 5.1, 10.2, 10.3, 16.b*)
- Halihazırda var olan sektörel programlar aracılığıyla sunulabilecek "destekleyici bakım" yaklaşımıyla oluşturulmuş **kaliteli, çok sektörlü EÇG program paketleri**. (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.2, 4.7, 5.2, 6.2, 16.1, 16.2*)
 - *En savunmasız çocukları hedef alan ve çeşitli alanlardaki programlarla iç içe geçmiş olan EÇG programları en güçlü etkileri doğurur.*
- Bölgenin ve ailelerin ihtiyaçlarını karşılayan ve geniş kapsamlı, aileye/bakım verene bütüncül destek sağlayan **çevreye ve çatışmaya duyarlı EÇG hizmetleri**. (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 2.2, 3.4, 4.2, 16.2*)
- Farklı sosyokültürel, etnik veya dini gruplardan gelen aileleri **birleştirici EÇG hizmetleri**. (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 10.2, 10.3, 16.b*)

© UNICEF/TURKEY/2017/ERGEN

- Erken çocukluk gelişimini barışın inşası için kullanan, **bilimsel ve kanıt temelli EÇG eylem planları** (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 4.2, 4.7*)
 - *Bu politikaların büyük oranda eksik olduğu, çatışma yaşayan veya yakın geçmişte yaşamış ülkeler için yukarıdaki madde özellikle daha geçerlidir.*
- EÇG programlarının etkinliğini değerlendiren, **yönlendirici, ulusal ve uygulanabilir yapılar**. (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 10.5, 16.6*)
- EÇG hizmetlerinin **mali yatırımlarını takip eden denetim ve hesap verebilirlik sistemleri**. (*Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 10.5, 16.6*)

DİPNOTLAR

- 1 United Nations General Assembly, Resolution adopted by the General Assembly on 23 December 2016, follow-up to the Declaration and Programme of Action on a Culture of Peace, A/RES/71/252, 26 January 2017.
- 2 United Nations General Assembly Security Council Reports: Report of the Independent High-Level Panel on Peace Operations, A/70/95-S/2015/446, 17 June 2015; and Report of the Peacebuilding Commission on its ninth session, A/70/714-S/2016/115, 4 February 2016.
- 3 United Nations Security Council, Resolution 2282 adopted by the Security Council at its 7680th meeting, S/RES/2282, 27 April 2016.
- 4 Britto, P. R., et al., 'Nurturing Care: Promoting early childhood development', The Lancet, vol. 389, no. 10064, 7 January 2017, pp. 91-102.
- 5 Center on the Developing Child, Harvard University, 'Toxic Stress', retrieved from: Harvard University, <<http://developingchild.harvard.edu/science/key-concepts/toxic-stress/>>.
- 6 Örnek olarak bakınız: Leckman, J. F., Panter-Brick, C., and Salah, R., eds., Pathways to Peace: The transformative power of children and families, MIT Press, Cambridge, Mass., 2014; Peace Building Through Early Childhood Development: A guidance note, retrieved from: UNICEF <www.unicef.org/earlychildhood/les/ECDC_Peacebuilding_GNote_.pdf>.
- 7 Reynolds, A. J., et al., 'Effects of a School-Based, Early Childhood Intervention on Adult Health and Well-Being: A 19-year follow-up of low-income families', Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, vol. 161, no. 8, August 2007, pp. 730-739; Schweinhart, L. J., The High/Scope Perry Preschool Study Through Age 40: Summary, conclusions, and frequently asked questions, High/Scope Educational Research Foundation, Ypsilanti, Mich., 2004; Yoshikawa, H., 'Long-Term Effects of Early Childhood Programs on Social Outcomes and Delinquency', The Future of Children, vol. 5, no. 3, Winter 1995, pp. 51-75; Walker, S. P., et al., 'Early Childhood Stimulation Benefits Adult Competence and Reduces Violent Behavior', Pediatrics, vol. 127, no. 5, May 2011, pp. 849-857.
- 8 AÇEV – Mother Child Education Foundation, Building a Generation of Reconciliation: The role of early childhood

development in peace building, 2009; Early Childhood Education and Peacebuilding in Postconflict Northern and Eastern Uganda, UNICEF, May 2015; UNICEF Côte d'Ivoire 2014 Annual Report: Peacebuilding, education and advocacy in conflict-affected contexts programme, UNICEF, 2014.

- 9 Pettigrew, T. F., and Tropp, L. R., 'Does Intergroup Contact Reduce Prejudice? Recent meta-analytic findings', Reducing Prejudice and Discrimination, edited by Stuart Oskamp, Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, New Jersey, 2000, pp. 93-114.
- 10 Erin McCandless, Peace Dividends and Beyond: Contributions of administrative and social services to peacebuilding, United Nations Peacebuilding Support Office, New York, 2012.
- 11 Tanner, J. C., Candland, T., and Odden, W. S., Later Impacts of Early Childhood Interventions: A systematic review, Independent Evaluation Group Working Paper 2015/3, World Bank Group, Washington, D.C., 2015; Gertler, P., et al., 'Labor Market Returns to Early Childhood Stimulation: A 20-year follow-up to an experimental intervention in Jamaica', National Bureau of Economic Research Working Paper No. 19185, June 2013; Hodinott, J., et al., 'Effect of a Nutrition Intervention During Early Childhood on Economic Productivity in Guatemalan Adults', The Lancet, vol. 371, no. 9610, February 2008, pp. 411-416; Reynolds, A. J., et al., 'Effects of a School-Based, Early Childhood Intervention on Adult Health and Well-Being'; Schweinhart, L. J., et al., Lifetime Effects: The High/Scope Perry Preschool study through age 40, edited by Lynn Taylor, High/Scope Press, Ypsilanti, Mich., 2005.
- 12 See, for example: Engle, P. L., et al., 'Strategies for Reducing Inequalities and Improving Developmental Outcomes for Young Children in Low-Income and Middle-Income Countries', The Lancet, vol. 378, no. 9799, 8 October 2011, pp. 1339-1353; Irwin, L. G., Siddiqi, A., and Hertzman, C., Early Child Development:

A powerful equalizer – Final report for the World Health Organization's Commission on the Social Determinants of Health, Human Early Learning Partnership, Vancouver, June 2007.

- 13 Reducing educational and economic inequalities can significantly reduce risks of violent conflict. See, for example: FHI 360 Education Policy and Data Center, Education Inequalities and Violent Conflict: Evidence and policy considerations, UNICEF, New York, June 2016; Brinkman, H. J., Attree, L., and Hezri, S., Addressing Horizontal Inequalities as Drivers of Conflict in the Post-2015 Development Agenda, Saferworld, United Nations Peacebuilding Support Office, New York, February 2013.
- 14 See, for example: Hodinott, J., et al., 'The Economic Rationale for Investing in Stunting Reduction', Maternal & Child Nutrition, vol. 9, no. 2, September 2013, pp. 69-82; Nores, M., and Barnett, W. S., 'Benefits of Early Childhood Interventions Across the World: (Under) Investing in the very young', Economics of Education Review, vol. 29, no. 2, April 2010, pp. 271-282; Sayre, R. K., Devercelli, A. E., Neuman, M. J., and Wodon, Q., Investing in Early Childhood Development: Review of the World Bank's Recent Experience, World Bank, Washington D.C., 2015.
- 15 Estimating the Economic Burden of Violence Against Children in East Asia and the Pacific, UNICEF, September 2014, retrieved from: <www.unicef.org/eaprop/Economic_Burden_in_East_Asia_Pacific.pdf>.
- 16 See, for example: Kagitcibasi, C., Sunar, D., and Bekman, S., 'Long-Term Effects of Early Intervention: Turkish low-income mothers and children', Journal of Applied Developmental Psychology, vol. 22, no.4, July-August 2001, pp. 333-361; Olds, D. L., et al., 'Prenatal and Infancy Home Visitation by Nurses: Recent findings', The Future of Children, Spring-Summer 1999, pp. 44-65; UNICEF Côte d'Ivoire 2014 Annual Report: Peacebuilding, education and advocacy in conflict-affected contexts programme, UNICEF, 2014.
- 17 Ang, L., and Oliver, S., A Systematic Policy Analysis of Early Childhood Development and Peacebuilding in Fourteen Conflict-Affected and Post-Conflict Countries (research brief), UNICEF and University College London Institute of Education, New York, 2016.